



השיחה השבועית

מפי הרב אפרים כחלון שליט"א

תצוה





הרב אפרים כחלון שליט"א
RabbiEfraim@BeEzratHaShem.org

פְּרִשְׁת תְּצִוָּה

איך מתנהג מנהיג?

”מְחַנֵּי נָא”

הַפְּרִשָּׁה שְׁלֵנוּ הִיא הַפְּרִשָּׁה הַיְחִידָה מֵאֲזוּ שֶׁהַתַּחֲלָנוּ אֶת סִפְרֵי שְׁמוֹת שֶׁלֹּא הִזְכֵּר בָּהּ שְׁמוֹ שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ. וְכָל זֶה לְמָה? כִּי־יִנְיֹן שֶׁבַּפְּרִשָּׁה הַבְּאָה, פְּרִשְׁת כִּי תִשָּׂא, אָמַר מֹשֶׁה רַבֵּנוּ לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא ”מְחַנֵּי נָא מִסְפָּרְךָ אֲשֶׁר כְּתַבְתָּ” (שמות לב, לב) ”אִם תִּשָּׂא חֲטָאתֶם” שֶׁעָשׂוּ אֶת חֲטָא הָעֶגְלָה - בְּסִדְרָה, אֲבָל אִם לֹא, ”מְחַנֵּי נָא מִסְפָּרְךָ!” (עיני בזהר פרשת פנחס דף רמו ע”א ובבעל הטורים שמות פרק כז פסוק כ).

וְצָרִיךְ לְהַבִּין מָה הַתְּנָאִי שֶׁמְצִיב מֹשֶׁה כְּכִיכֹל לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׂאִם לֹא יִסְלַח לְעַם יִשְׂרָאֵל שֶׁיִּמְחָה שְׁמוֹ מִהַסְּפָר?



לֹא לְהִיּוֹת מְנַהֵיג

יֵשׁ כָּאֵן בְּאוֹר וְהַסְּבֵר נִפְלָא. עַם יִשְׂרָאֵל בְּטָחוּ בְּמֹשֶׁה רַבֵּנוּ, הֵם אָמְרוּ: ”אִין לָנוּ מִמָּה לְפָחַד, מֹשֶׁה יִסְדֵּר אֶת הָעֲנִינִים גַּם אִם נַעֲשֶׂה עֲבֵרוֹת”, לָכֵן אָמַר מֹשֶׁה רַבֵּנוּ לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא ”מְחַנֵּי נָא מִסְפָּרְךָ” - זֶה סִפְרֵי הַחַיִּים (עיני בספר תורה שלימה שמות פרק לב פסוק לב הערה רנא), וְאֲזוּ לֹא יִהְיֶה לָהֶם יוֹתֵר עַל מִי לְהַשְׁעִן, וְזֶה יִגְרֹם לָהֶם לְהִשְׁמֵר מִן הַחֲטָא (להבות קודש פרשת כי תשא שמות פרק לב, פסוק לב בשם המגיד מדובנא).

איך מתנהג מנהיג

זאת אומרת שלפעמים ההנהגה הכי טובה של המנהיג היא שלא יהיה מנהיג. לפעמים אדם שנמצא במקום מסוים, ההנהגה הכי טובה שלו היא לא להנהיג. אמר לי פעם אדם אחד: "הבן שלי כבר הכניס אותי לגן עדן, אני רגוע בזכות הבן שלי". אבל אתה חיי וצריך ללמד תורה ולעשות מצוות? אתה לא פטור מהמצוות בגלל הבן שלך. זאת הסבה שמשה רבנו הקריב את ההקרבה הגדולה הזו, הקרבת חיו, כדי שהקדוש ברוך הוא יסלח לחטא שעשו עם ישראל, ואם לא שימחה שמו ויותר לא יסמכו עליו.



"ואתה"

ולכן בכל מקום בפרשה, כשהתורה מדברת אל משה, הכתוב מזכירו בלשון "ואתה", "ואתה תצוה" (שמות כו, כ), "ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך" (שם כח, א).

הזכר לו התאר "אתה", גם בהפטרה מזכר "אתה בן אדם" (יחזקאל מג, י). המלה "אתה" מורה על גוף נוכח ידוע ומפרסם, כמו שמזכירים בברכות "ברוך אתה" - שהכונה לקדוש ברוך הוא. כך גם כאן בפרשה הזכירו "ואתה" - וכלם ידעו שהכונה למשה רבנו.



נרחתה הקללה

ואמנם השאלה מתבקשת: למה נבחרה דוקא פרשת תצוה מכל הפרשיות בתורה שלא יזכר שמו של משה רבנו?

שמעתי הסבר יפה: הנה משה רבנו אמר בפרשת כי תשא "מחני נא מספרך אשר כתבת", אחרי כי תשא יש את פרשיות ויקהל-פקודי- ויקרא עד סוף התורה, והקדוש ברוך הוא בכל פרשה

איך מתנהג מנהיג

רעה תחת טובה

הרמזים פנים ונחמדים, אבל עקר ההתפעלות היא ממעשהו הנורא של משה רבנו שהיה מוכן למחות את שמו בשביל כלל ישראל. הנהגתו של משה רבנו עם עם ישראל הייתה הנהגה של מסירות נפש אמיתית, לא היה מנהיג כמהו שמסר נפשו, גופו, נשמתו ומשפחתו, למען עם ישראל.

ומה עם ישראל החזיר לו?

מי שיתבונן יראה שלא החזירו לו דברים טובים, אם זה במחלקת קרח ועדתו (במדבר טז, ג והלאה), אם במה שחשדוהו באשת איש (סנהדרין דף קי ע"א). ולכן הוא נוטה את האהל מחוץ למחנה, כי כלם חושדים בו, תולים מודעות: "תזנהו ממשה, שאף אשה לא תתקרב אליו, הוא אויב נשים" - השם ירחם, אם בזה שהיו לועגים עליו, הוא אומר "מחני נא מספרה אשר כתבת", ובאותה פרשה, פרשת כי תשא, כתוב "והביטו אחרי משה" (שמות לג, ח), ואומרים חז"ל (קידושין דף לג ע"ב, ובמדרש תנחומא פרשת כי תשא סימן כז), יש הדורשים לגנאי. מה הגנאי? היו אומרים על משה רבנו הקדוש: "ראו כמה עבים שוקיו" - איזה רגלים יש לו, איזה פולקס יש לו, "כמה צוארו שמן" - איזה שמן הוא, "וכל זה משלנו".

בגמרא זה לא מפרש, רש"י (שם דיבור המתחיל כדאיתא) כותב שהגמרא לא מפרשת מה הגנאי שהם אמרו, כדי שלא לדבר חס ושלום בזלזול על משה רבנו, אבל רש"י אומר מה אני אעשה, אני מפרש, אני חיב לבאר, ולכן מביא מדברי המדרש.

והדברים מזעזעים. משה רבנו, שארבעים יום לא אכל ושתה (עיין דברים ט, ט), ומסר נפשו על עם ישראל, פורש מאשתו כדי לקבל נבואה בשביל עם ישראל (עיין שבת דף פז ע"א), הוא נלחם

פְּרִשֵׁת תְּצִוָּה

בְּכֹל מְכַשְׁפֵי פְּרַעֲזָה וְהוֹצִיא אוֹתָם מִמִּצְרַיִם, חָמִיו יִתְרוֹ אוֹמֵר לוֹ "נָבֵל תִּבְל" (שמות יח, יח), מְרֵב הָעֶבֶדָה הַקָּשָׁה עִם עַם יִשְׂרָאֵל, וְהֵם מְדַבְּרִים עָלָיו שֶׁהוּא אוֹכֵל הַרְבֵּה וּמְשָׁמֵן עַל חֲשֻׁבוֹנָם.



נִיצוּץ מִשֶּׁה

לְצַעֲרָנוּ אוֹתָם אֲנָשִׁים רָעִים וְחֲטָאִים הַשְּׂאִירוּ אֶת מְדוּתֵיהֶם הַרְעוֹת בְּעוֹלָם, וְעַד הַיּוֹם יֵשׁ כְּאֵלֶּה שֶׁנִּכְנָסוּ לַתַּפְקִיד שְׁלֵהֶם, הֵם מְדַבְּרִים עַל רַבָּנִים וְתַלְמִידֵי חֲכָמִים, כָּל תַּלְמִיד חָכֵם יֵשׁ בּוֹ נִיצוּץ מִשֶּׁה רַבָּנוּ (חומת אנך שמות פרשת תצוה ובהערה לה), וְלֵהֶם יֵשׁ לֹא נִיצוּץ אֲלָא לְהֵבֶה גְדוֹלָה שֶׁל אוֹתָם הַחוֹטָאִים שֶׁדַּבְּרוּ נֶגֶד מִשֶּׁה.



הַכְּלָבִים וְהָאָדָם

הַמְדַרְשׁ אוֹמֵר (מכילתא דרבי ישמעאל משפטים - מסכתא דכספא פרשה כ): כְּשֶׁעָם יִשְׂרָאֵל יֵצְאוּ מִמִּצְרַיִם הַכְּלָבִים לֹא נִבְחוּ, וּבִזְכוּת זֶה קִבְּלוּ מִתְּנֵה, "וּבִשְׂרַב בְּשִׂדְהָ טִרְפָּה לֹא תֹאכְלוּ לְכָלֵב תִּשְׁלַכּוּן אֹתוֹ" (שמות כב, ל), זֶהוּ שְׂכָרוֹ. יֵשׁ אֲנָשִׁים שֶׁהֵם יוֹתֵר גְּרוּעִים מִכְּלָבִים, כָּל מִי שֶׁעוֹבֵר לִידָם הֵם חֲיִבִים לְדַבֵּר, לְנִבְחַת.



דִּתָּן וְאַבִּירָם

לְצַעֲרָנוּ הַדְּבָרִים לֹא הִסְתִּימוּ כָּאֵן. נִלְמַד כִּמְהָ פְּסוּקִים בְּפִרְשֵׁת קֶרַח, וְנִרְאָה כִּמְהָ סֶבֶל מִשֶּׁה רַבָּנוּ מֵעַם יִשְׂרָאֵל.

אַחֲרֵי שֶׁמִּשֶּׁה רַבָּנוּ רָאָה שֶׁקֶרַח קִבֵּץ וְאַסְּף רַבִּים מֵהָעָם נֶגְדוֹ, הוּא קוֹרָא לְדִתָּן וְאַבִּירָם שֶׁיֵּבֵאוּ אֵלָיו (במדבר טז, יב), וְאוֹתָם רִשְׁעִים יוֹצְאִים נֶגְדוֹ בְּצוּרָה חֲצוּפָה וְנוֹרָאָה, וְאוֹמְרִים "הַעֲיִנִי

איך מתנהג מנהיג

הַאֲנָשִׁים הָהֵם תִּנְקַר לֹא נַעֲלָה" (שם פסוק טו) - אֶפְלוּ אִם תּוֹצִיא לָנוּ אֶת הָעֵינַיִם לֹא נָבֵא אֵלֶיךָ (פירוש רש"י שם). מָה מִשָּׁה רַבְּנוּ רָצָה מֵהֶם? רָצָה לְפָיִס אוֹתָם, לְהַצִּיל אוֹתָם שְׁלֹא יֵאבְדוּ לְדִרְאוֹן עוֹלָם, עֲדַת קִרְח אֵין לָהֶם חֶלֶק לְעוֹלָם הַבָּא (סנהדרין דף קט ע"ב), וְהֵם אוֹמְרִים "עֵינֵי הָאֲנָשִׁים הָהֵם תִּנְקַר לֹא נַעֲלָה". אֶתָּה אוֹמֵר לְמִישָׁהוּ: "תִּבֵּא לְשַׁעוֹר תּוֹרָה, תִּשְׁמֹר שְׁבֵת, תַּצִּיל אֶת הַחַיִּים שֶׁל עַצְמְךָ..." וְהוּא אוֹמֵר לָךְ: "גַּם אִם תִּהְרַג אוֹתִי אֲנִי לֹא מוֹכֵן". בְּכֹל דּוֹר וְדוֹר יֵשׁ נִיצוֹץ מֵהֶם, "בְּנֵי קִרְח לֹא מֵתוּ" (במדבר כו, יא).

דָּתָן וְאָבִירָם לֹא מִסְתַּפְּקִים בְּזֶה, הֵם אוֹמְרִים לְמִשָּׁה רַבְּנוּ דָּבָר מְזוּזָע: "הַמְּעַט כִּי הָעֲלִיתָנוּ מֵאֶרֶץ זְבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ לְהַמִּיתָנוּ בְּמִדְבָּר כִּי תִשְׁתַּרַר עָלֵינוּ גַם הַשְּׁתַרַר" (במדבר טז, יג), הֵם מֵאֲשִׁימִים אֶת מִשָּׁה רַבְּנוּ בְּדָבָר נוֹרָא וְאוֹמְרִים לוֹ: "הוֹצֵאתָ אוֹתָנוּ מֵאֶרֶץ זְבַת חֶלֶב - מִמְּצָרִים, לְמִדְבָּר". לְהַזְכִּירְכֶם, זֹאת אוֹתָהּ אֶרֶץ שֶׁהִתְעַלְלּוּ בָּהֶם וְהִרְגוּ אוֹתָם (עיינן שמות ב, כג), וְהֵם בְּעַצְמָם דָּתָן וְאָבִירָם, קִבְּלוּ מִכּוֹת מֵהַמְּצָרִים (עיינן בשיחה לפרשת שמות), וְהֵם אוֹמְרִים עָלֶיהָ 'אֶרֶץ זְבַת חֶלֶב'. וְהֵם מִגְּנִיִּם אֶת מִשָּׁה בְּפִרְהֶסְיָא וְאוֹמְרִים לוֹ: "הוֹצֵאתָ אוֹתָנוּ לְמִדְבָּר כְּדֵי שְׁנַמּוֹת כָּאֵן, אֶתָּה מְנַסֶּה לְהַרְגֵּנוּ אוֹתָנוּ לְאֵט, וְעוֹד רוֹצֵה לְשַׁלֵּט עָלֵינוּ, לְהַרְגֵּנוּ אוֹתָנוּ וְלִקְחַת אֶת כָּל הַפְּסָף שְׁלָנוּ" (רבי חיים פלטיאל שם). אֲנִי לֹא חוֹשֵׁב שִׁישׁ בְּהִסְטוֹרִיָּה אֲנָשִׁים חֲצַפְנִיִּם כְּמוֹ דָּתָן וְאָבִירָם, אִם הֵם הָיוּ בְּדוֹר שְׁלָנוּ הַמְּשִׁיחַ הָיָה כְּבָר מִגִּיעַ, שְׁכֵן אֶחָד מִסִּימְנֵי עֲקֵבָתָא דְמִשְׁיחָא 'חֲצַפָּא יִסְגָּא' (סוטה דף מט ע"ב) - שֶׁתְּהִיָּה הַרְבֵּה חֲצַפָּה. אֵין חֲצַפָּה יוֹתֵר גְּדוֹלָה מִזֶּה - זֶה הַמְּקַסִּימוּם.

איך הם הגיעו למחשבה הנוראה הזו? מוציא אתכם ממצרים, מכות מצרים, קריעת ים סוף, מוסר עליכם את נפש! ומה אתם אומרים, הכל עשה בשביל להרג אותנו? משל למה הדבר דומה,

פְּרִשֵׁת תְּצִוָּה

אתה רואה הוֹמָלֶס, עֲנֵי מִסְכָּן, וְאַתָּה הוֹלֵךְ וְעוֹזֵר לוֹ: מִכְּנִיס אוֹתוֹ לְבֵית, מְבִיא לוֹ אֶכָּל, דּוֹאֵג לוֹ לְבִגְדִים, לְעִבּוּדָה, מְחַתֵּן אוֹתוֹ, וְאַחֲרֵי כָּל הַטּוֹבוֹת הָאֵלֶּה, הוּא בָּא וְאוֹמֵר לָךְ: "אַתָּה יוֹדֵעַ לְמָה אַתָּה עוֹשֶׂה אֶת הַכֹּל, כִּי אַתָּה רוֹצֵה בְיוֹם מִן הַיָּמִים לְהַרְגֵּ אוֹתִי". מָה הַהֲגִיוֹן בְּדַבָּרִים? יֵשׁ אֲנָשִׁים שְׂאִין לָהֶם הַגִּיוֹן, הַשֵּׁטֶן מְדַבֵּר מִתּוֹךְ גְּרוֹנָם, וּבְרִשָׁע אֵין הַגִּיוֹן. הֵם אוֹמְרִים לְמִשֶּׁה רַבְּנוֹ: "כָּל מָה שֶׁעָשִׂיתָ לְהַמִּיתֵנוּ בְּמִדְבָּר, וְאַתָּה עוֹד רוֹצֵה כְּבוֹד?", וְזֶה כָּאֵב לְמִשֶּׁה רַבְּנוֹ, הוּא הִיָּה "עָנּוּ מִכָּל הָאָדָם אֲשֶׁר עָל פְּנֵי הָאָדָמָה" (במדבר יב, ג) לֹא הִיָּה עָנּוּ כְּמָהוּ. אוֹמֵר הַמְּדַרְשׁ (אבות דרבי נתן פרק ט), יֵשׁ אֲנָשִׁים מְצַרְעִים מִסְכָּנִים, בְּכָל מְקוֹם שֶׁהֵם הוֹלְכִים נוֹפְלִים מֵהֶם אַבְרָם, הוֹלְכִים וּמִתְפָּרְקִים. וּמִשֶּׁה רַבְּנוֹ הֲרִגִישׁ יוֹתֵר שָׁפֵל מֵהֶם. וּבְכָל אַפֿוֹן, אַחֲרֵי הָאֲשֶׁמָה נוֹרְאָה שְׁכּוֹז וְחִלוּל הַשָּׁם גְּדוֹל שְׁכּוֹזָה, אוֹמֵר הַפְּתוּב "וַיַּחַר לְמִשֶּׁה מְאֹד" (במדבר טז, טו).



"אַל תִּפֶּן אֶל מִנְחָתֶם"

וּמָה קוֹרָה שְׂמִשֶּׁה רַבְּנוֹ כְּבָר כּוֹעֵס מְאֹד, זֶה נִרְאֶה שֶׁהוּא יִתְפַּלֵּל לְהֵשֶׁם שְׂיִכְנְסוּ לְמַדּוֹר הַשְּׁבִיעִי בְּגִיּהֵנָם, שְׂיִסְבְּלוּ יִסּוּרִים, אָבֵל מִשֶּׁה רַבְּנוֹ בְּסוּף הַכֹּל מִתְפַּלֵּל וְאוֹמֵר לְקִדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: "אַל תִּפֶּן אֶל מִנְחָתֶם" (במדבר טז, טו), אִם הֵם יְבִיאוּ אֵלֶיךָ מִנְחוֹת אֶל תְּקַבְּלֵם (עֵיין מְדַרְשׁ רַבָּה פֶּרֶשֶׁת קִרַח פֶּרֶשֶׁה יח סִימָן י). אֵיזוֹ סִבְלָנוֹת יֵשׁ לְמִשֶּׁה רַבְּנוֹ. אֲצֵל הַתְּנָאִים וְהָאֲמוֹרָאִים רָאִינוּ כְּמָה פְּעָמִים בְּתַלְמוּד שֶׁהִקְפִּידוּ עַל אֲנָשִׁים וְנִתְּנוּ בָהֶם עֵינֵיהֶם וְעִשָּׂאוֹם גַּל שֶׁל עֲצָמוֹת (בְּרִכוֹת דף נח ע"א, שֶׁבֶת דף לד ע"א, בְּבֵא בְּתֵרָא דף עה ע"א, וּסְנֵהֲדֵרִין דף ק ע"א). מֵאִיפָּה הַסְבְּלָנוֹת הַזֹּאת שֶׁל מִשֶּׁה רַבְּנוֹ? רַב אַחַד אָמַר לִי פְּעָם: "אִם אֲנִי הָיִיתִי אֱלֹקִים הָיִיתִי כָּל יוֹם מַחְרִיב אֶת הָעוֹלָם... ", לְמָה? אֵיךְ אֶפְשָׁר, כְּמָה הָאָדָם מִתְּנַהֵג בְּחֻצְפָּה כְּלַפִּי אֱלֹקִים! אָבֵל

אֵיךְ מִתְנַהֵג מִנְהִיג

הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא סִבְלָן. וּמִשָּׁה רַבְּנוּ הוֹלֵךְ בְּדַרְכָיו, וְלִמְרוֹת שְׂמֵאֲשִׁימִים אֶת מִשָּׁה רַבְּנוּ בְּשִׁקְרִים הֵכִי גְדוּלִים וְאֵימִים, הוּא אוֹמֵר בְּסֵךְ הַכֹּל אַרְבַּע מְלִים: "אֵל תִּפְּן אֶל מִנְחָתָם".



סִבְלָנוֹת מִשָּׁה

וְאוֹמֵר מִשָּׁה רַבְּנוּ לְקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: "לֹא חֲמוֹר אֶחָד מֵהֶם נִשְׂאָתִי וְלֹא הִרְעֵתִי אֶת אֶחָד מֵהֶם" (במדבר טו, טו) - אֶפְלוּ טְרַמֵּף לִשְׁעוֹר לֹא לְקַחְתִּי, שְׁלֵמְתִי דִלֵק מֵהַכֶּסֶף שְׁלִי וְהַכֹּל בְּשִׁבְלִים. מֵעוֹלָם לֹא עֲשִׂיתִי רָעָה לְמִיִּשְׁהוּ בְּשׁוּם דְּבָר (אבן עזרא ורמב"ן שם), וְהֵם אוֹמְרִים שֶׁהַכֹּל עֲשִׂיתִי בְּשִׁבְלִים לְהַמִּיתָם בְּמִדְבָר. וְדַתְּן וְאַבִּירָם מִמְּשִׁיכִים לְהַתְעַלֵּל בְּמִשָּׁה רַבְּנוּ וּלְצַעַר אוֹתוֹ, וְזוֹ לֹא הִיְתָה הַפְעָם הָרִאשׁוֹנָה שֶׁדַּתְּן וְאַבִּירָם נִטְפְּלִים לְמִשָּׁה, וּמִשָּׁה מִתְנַהֵג אֹתָם בְּאַרְךְ רוּחַ (הַדְּבָרִים בְּסֵפֶר תוֹרַת חֶסֶד לְרֵה"ג רַבִּי אֵילָן חֲנַן חֶלֶק א פֶּרֶשֶׁת שְׁמוֹת עֲמוּד שֹׁסֵב וְהַלֵּאָה) עַד שֶׁבְּרוּךְ הַשֵּׁם בְּפֶרֶשֶׁת קֶרַח פְּתַחֲהָ הָאֲדָמָה אֶת פִּיהָ וּבִלְעָה אוֹתָם. אִם לֹא, הֵינּוּ צְרִיכִים לְסַבֵּל אוֹתָם עַד "וְזֹאת הַבְּרָכָה".



תּוֹרַת מִשָּׁה

זֹאת הַסִּבָּה שֶׁלִּמְרוֹת שְׂאָמֵר מִשָּׁה רַבְּנוּ לְקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא "מִחְנֵי נָא מִסְפָּרְךָ", סִדֵּר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׂבָאָפְנִים וְרִמְזִים אַחֲרֵים יִזְכָּר שְׁמוֹ שֶׁל מִשָּׁה רַבְּנוּ הָרוּעָה הַנֶּאֱמָן שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל, וְכָל הַתּוֹרָה נִקְרְאת עַל שְׁמוֹ שֶׁל מִשָּׁה רַבְּנוּ (שְׁבַת דף פט ע"א) שְׂנַאֲמֵר "זְכְרוּ תּוֹרַת מִשָּׁה עֲבָדֵי" (מִלָּאכִי ג, כב).

כְּבָר אֲמַרְנוּ שֶׁבְּכָל תְּלִמִיד חָכָם יֵשׁ נִיצוּץ מִשָּׁה רַבְּנוּ, וְזֶה מֵה שֶׁכָּתוּב כִּמְהָ פְעָמִים בְּש"ס, מִשָּׁה, שְׁפִיר קְאָמְרַת! (שְׁבַת דף קא ע"ב,

פְּרִשֵׁת תְּצִוָּה

סוכה דף לט ע"א, וביצה דף לח ע"ב), וְהַכּוֹנֵן שֶׁתְּלַמִּיד חָכֵם כְּשֶׁמְחַדֵּשׁ מִשְׁהוּ בַּתּוֹרָה, אוֹמְרִים לוֹ, מִשֶּׁהוּ, טוֹב אֲמַרְתָּ!. אָבֵל כְּדֵי שְׂיִהְיֶה בְּאֵדָם נִיּוּץ מִשֶּׁהוּ רַבְּנוּ הוּא צָרִיךְ לְהַדְמוּת לְמַדּוּתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה, לַעֲשׂוֹת טוֹבָה לְאֲנָשִׁים אֲפֵלוּ שֶׁמְחַזְרִים לוֹ רָעָה, וְכֻלָּל שְׂיִגִיעַ לְמַדַּת מְסִירוֹת הַנֶּפֶשׁ לְמַעַן עִם יִשְׂרָאֵל בְּכַחֲנֵת "מְחַנֵּי נָא מִסְפָּרָךְ אֲשֶׁר כָּתַבְתָּ", כִּכָּה יוֹתֵר יִתְגַבֵּר בּוֹ נִיּוּץ מִשֶּׁהוּ רַבְּנוּ. וּמִי שְׂיִלְךְ בְּדַרְךְ זוֹ, יִנְהַג אִתּוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּמוֹ שֶׁנֶּהֱגַ עִם מֹשֶׁה רַבְּנוּ, נָתַן לוֹ אֵת כַּח הַהֲנַהֲגָה עַל כָּלֵל יִשְׂרָאֵל.

וְזֶה מֵה שֶׁאָמַר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה רַבְּנוּ בַּתְּחִלַּת הַפְּרִשָּׁה: "וְאַתָּה תְּצִוָּה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", אֲנִי יוֹדֵעַ מֵה שְׁעַם יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂים לָךְ, מְדַבְּרִים, מְגַדְּפִים, מְבַזִּים וְחוֹשְׁדִים אוֹתָךְ בְּאִשְׁתֵּי אִישׁ, מוֹצִיאִים עָלֶיךָ פְּשָׁקוּיִלִים, וּבְגַלְלֵי שְׂאֵתָה סוֹבֵל אֶת כָּלֵם תְּזַכֶּה לְ - "וְאַתָּה תְּצִוָּה" - אַתָּה זֶה שְׂיִהְיֶה הַמְצִוָּה שֶׁל עִם יִשְׂרָאֵל לְדוֹרֵי דוֹרוֹת. בְּכָל הָעוֹלָם כְּשֶׁיִּלְמְדוּ תּוֹרָה יִזְכְּרוּ מִי ה' "מְצִוָּה", מִי נָתַן אֶת הַתּוֹרָה לְעַם יִשְׂרָאֵל, מִשֶּׁהוּ קִבֵּל תּוֹרָה מִסִּינַי (אֲבוֹת פָּרַק א מִשְׁנֵה א). רַגַע, אָבֵל מִי נָתַן לְמֹשֶׁה אֶת הַתּוֹרָה? זֶה לֹא כְּתוּב! כְּאֵלוּ שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹמֵר: אֲנִי לֹא חָשׁוּב, זֶה אַתָּה!



הַפְּחַד שֶׁל הַשָּׁטָן

וּבְאֵמַת הַנְּהַגַת עֲנוּתוֹנּוֹתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה רַבְּנוּ אֵין בְּהָ שׁוּם הִבְנָה, הוּא לֹא מוֹכֵן לְקַחַת קְרָדִיט אֲפֵלוּ עַל דְּבָרִים שֶׁהוּא מְסַר אֶת נַפְשׁוֹ עֲלֵיהֶם. הַיּוֹם לְצַעֲרֵנוּ רַבִּים הָאֲנָשִׁים שְׁלוֹקְחִים קְרָדִיט גַּם עַל מֵה שֶׁהֵם לֹא עוֹשִׂים, כְּמָה הֵם רְחוּקִים מִמְּדוּתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה רַבְּנוּ.

וּמוֹכָא בְּגַמְרָא (שַׁבַּת דף פט ע"א), בְּשַׁעָה שֶׁהַשָּׁטָן עָלָה לְשָׁמַיִם הוּא חִפְּשׂ אֶת הַתּוֹרָה. מֵה לְשָׁטָן וְלַתּוֹרָה, לְמָה הוּא חִפְּשׂ אֶת הַתּוֹרָה? מְכִיּוֹן שֶׁהַגְּמָרָא אוֹמַרְת (קִידוּשֵׁין דף ל ע"ב), בְּרָאֵתִי יֵצֵר הָרַע וּבְרָאֵתִי

איך מתנהג מנהיג

לו תורה תבלין. ואם פגע בך מנוול זה - היצר הרע, משכהו לבית המדרש, אם אכן הוא נמוח, אם ברזל הוא מתפוצץ. והיצר הרע ידע את זה, ולכן כל עוד התורה נמצאת בבית גנזים בשמים הוא רגוע, כי עדין לא נמצא החסון בשבילו! ולכן הוא זה שהיה הכי בלחץ אם התורה תשתחרר, כל המלאכים נלחמו ורצו את התורה (עיין שבת דף פח ע"ב), אבל השטן זה סם המות שלו, הוא נלחם בכל כחו.

השטן מגיע בכל יום לבדק מה עם התורה. הוא רואה שהיא מנחת במקומה, הוא נרגע. ביום מן הימים הוא מגיע ורואה שהתורה אינה במקומה. הוא נלחץ, ומיד מברר איפה התורה? אומרים לו: "מה, אתה לא יודע? התורה נתנה לעם ישראל", הוא נכנס לפאניקה, הרי מי שיש בידו את התורה יכול להרג אותו! לכן בא השטן לפני הקדוש ברוך הוא ושאל אותו: "תורה היכן היא?" אמר לו: "נתתיה לארץ". הלך השטן למלאך הממנה על הארץ ושאל אותו: "תורה היכן היא?" אמר לו: "איני יודע". הלך לשרו של ים ושאל אותו: "התורה אצלך?" אמר לו: "אין עמדי", הלך לתהום, אמרה לו: "אין בי". חזר לקדוש ברוך הוא ואמר לו: "חפשתי בכל הארץ ולא מצאתיה!" אמר לו הקדוש ברוך הוא: "לך אצל בן עמרם". הלך אצל משה, אמר לו: "תורה שנתן לך הקדוש ברוך הוא היכן היא?" אמר לו משה רבנו: "וכי מה אני שנתן לי הקדוש ברוך הוא תורה? אני אזכה בתורה? אתה יודע מי אני בכלל? אני עפר ואפר! נראה לך שהקדוש ברוך הוא יתן לי את התורה?", השטן האמין לו. ובאמת זה פלא, איך הוא האמין לו? הלא הוא הוציא את עם ישראל ממצרים, קרע להם את היס, הנביא הגדול מכלם, יש מישהו בעולם יותר ראוי ממה רבנו לקבל את התורה? אלא כיון שהשטן ראה את הענוה של משה שהיא אמתית, האמין לו. והשטן בלחץ איפה התורה? הקדוש ברוך הוא ראה שהעסק

פְּרִשֵׁת תְּצִוָּה

מתחיל להסתבך ונגלה למשה, אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: "משה! בדאי אתה? מה אתה שקרן חס ושלום?" אמר לפניו: "רבנו של עולם, חמדה גנוזה יש לה שאתה משתעשע בה בכל יום, אני אחזיק טובה לעצמי?" - "מה אני אגיד לשטן? כן, כן, בטח התורה אצלי, יש לי אפילו גם כמה חדושים להגיד לה..." התורה היא היהלום הכי גדול, איך אוכל להגיד שהיא ברשותי ואצלי? אמר לו הקדוש ברוך הוא: הואיל ומעטת עצמך תקרא על שמך, שנאמר "זכרו תורת משה עבדי" (מלאכי ג, כב).



המצוה הגדול

זה בדיוק מה שקרה בפרשה. הואיל והיה מוכן משה רבנו למחוק את שמו, אמר הקדוש ברוך הוא למשה: "ואתה תצוה" - אתה תהיה המצוה של עם ישראל לדורי דורות. כלם יגידו ויזכירו מה משה רבנו אמר, הלכה למשה מסיני, כל התורה ממשה, ולמה? הוא לא חפש כלום חוץ מטובת עם ישראל ועשית רצון ה', לא כבוד, לא כסף ולא פלוג. ולכן, למרות שחרפו וגדפו אותו, בזו והשמיצו אותו, וכל מה שרק אפשר להגיד רע על בנאדם אמרו עליו, הוא לא התפטר, הוא היה יכול להגיד: "רבנו של עולם, אני עוצר פה, מהיום שאהרן יקח את הפקוד, חור יקח פקוד, מישהו מנשיאי ישראל". משה רבנו לא אומר כן, ונושא את העם במשך ארבעים שנה במדבר.



"איש האלקים"

ובסוף, אחרי כל הסבל שארבעים שנה העבירו אותו, "וזאת הברכה אשר ברה משה את בני ישראל לפני מותו" (דברים לג,

איך מתנהג מנהיג

א. אולי תזרק להם איזה מלה? תזרק להם - יהי רצון שמה שעשיתם לי הילדים שלכם יעשו לכם? לא, כלום. מה יש לו להגיד? "וזאת הברכה" - רק ברכות וברכות, ולכן התורה כותבת עליו "וזאת הברכה אשר ברוך משה איש האלהים את בני ישראל" - כאן קבל משה רבנו את התאר הנורא "איש האלקים", אחר כך זה מזכר גם בספר יהושע (יד, ו), "אתה ידעת את הדבר אשר דבר ה' אל משה איש האלקים", יש פסוק בתהלים (ז, א) "תפלה למשה איש האלקים". אבל למה רק בסוף חיינו הוא קבל את התאר הזה? מכיון שלמרות כל הטובה שעשה להם וכל הרעה שהשיבו לו, הוא לא שמר להם טינה לרגע, והוא לא פועס על אף אחד, ומברך את כלם. "וזאת הברכה אשר ברוך משה איש האלקים את בני ישראל לפני מותו". זו גדלה אלקית! אחרי ארבעים שנה של גדופים וחרופים אומר משה לעם ישראל: "יש לי משהו להגיד לכם, שה' יברך אתכם, יסוף עליכם ככם אלהי פועמים" (דברים א, יא). אתה באמת רוצה אותנו אלהי פועמים? לא הספיקו לך 40 שנה של סבל? ומשה רבנו מתפונן באמת לברכות, הוא משיב טובה תחת רעה, ואדם שעושה דבר כזה, הוא לא אנושי בכלל, הוא "איש האלקים" - יש בו כח של אלקים כמו הקדוש ברוך הוא. כמה לצערנו משיבים רעה תחת טובה לקדוש ברוך הוא? והוא טוב ומטיב לבריות, ומחיה את כלם - אפלו את הרשעים. וכמו שאומרים בפיוט אדון הסליחות - "טוב ומטיב לבריות, יודע כל נסתרות", שהקדוש ברוך הוא ישתבח שמו מטיב לבריות למרות שהוא יודע כל נסתרות, את מחשבות לבו של אדם רק רע כל היום (עיין בראשית ו, ה). זה הרעיון של הפרשה שלנו.



פְּרִשֵׁת תְּצִוָּה

סֶבֶל הֶרְמֵבִים

עַל הֶרְמֵבִים הַמְּלִיצוֹ אֶת הַמְּשַׁפֵּט: "מִמֶּשֶׁה עַד מִשֶּׁה לֹא קָם כְּמִשֶּׁה" (עֵיין בְּשׁו"ת חוֹת יֵאִיר סִימָן קצב). כְּמָה סֶבֶל סֶבֶל הֶרְמֵבִים, כְּמָה חֲרָפוֹ וְגִדְפוֹ אוֹתוֹ, שְׁרָפוֹ אֶת סִפְרָיו (מִלַּחְמוֹת ה' מֵהַדוֹרֵת הָרַב מֵרַגְלִיּוֹת מוֹסֵד הָרַב קוֹק עֲמוּד נח), קָרָאוּ לוֹ כּוֹפֵר, מִיָּן (תּוֹלְדוֹת חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל ח"ג עֲמוּד 47), הַשֵּׁם יִרְחָם, מָה לֹא הֶעֱלִילוֹ עָלָיו, אֶפְלוּ שֶׁהִתְאַסְּלִים (חֵיִי הֶרְמֵבִים עֲמוּד קכח). וְמָה אוֹמֵר הֶרְמֵבִים? "אֲנִי אוֹמֵר דְּבַר בְּשִׁבִיל חֲכָם אַחַד אֶפְלוּ שֶׁעֲשִׂרֵת אֲלָפִים שֶׁל כְּסִילִים לֹא יָבִינוּ אוֹתוֹ וַיִּצְחָקוּ" (פְּתִיחָה לְסֵפֶר מוֹרָה נְבוּכִים), "וְעוֹד יִגִּיעוּ דוֹרוֹת שִׁיקְחוּ אֶת הַסִּפְרִים שְׁלִי וַיִּשְׁתַּמְּשׁוּ בָהֶם" (שׁו"ת הֶרְמֵבִים פֶּאֶר הַדוֹר סִימָן קמב), וְהַיּוֹם? אֵינְךָ בֵּית בְּלֵי רֵמֵבִים, אֵינְךָ בֵּית מְדַרְשׁ בְּלֵי רֵמֵבִים, אֵינְךָ סְגִיָּא שְׁפוֹתָחִים אוֹתָהּ בְּלֵי רֵמֵבִים, הָרֵאשׁוֹן שֶׁהִכִּי הָרַבָּה מֵתְּפַלְּפָלִים בּוֹ זֶה הֶרְמֵבִים, ר' אֵשׁ מִדְּבָרִים בְּכָל מְקוֹם רֵאשִׁי תְּבוּת רֵמֵבִים. כְּנֶרְאָה הוּא הִיָּה גַם הָרֵאשׁוֹן שֶׁהִכִּי נִרְדַּף מִבְּנֵי עַמּוֹ.

כְּשֶׁאָדָם מְחַבֵּר אֵיזָה סֵפֶר, בְּמִיָּחַד אָדָם כְּמוֹ הֶרְמֵבִים, הוּא מְשַׁקִּיעַ אֶת הַנְּשִׂמָה שְׁלוֹ, וּפְתָאוֹם מְגִיעִים וְשׁוֹרְפִים אֶת הַסִּפְרִים שְׁלוֹ, כְּמָה זֶה כּוֹאֵב. וְהֶרְמֵבִים לֹא מְחַרְף, לֹא מְגַדֵּף, וּבְתִשׁוּבָה הוּא מְבַקֵּשׁ מֵהַתְּלִמִּיד שְׁלוֹ - בְּבִקְשָׁה אֶל תְּרִיב בְּשִׁבִילִי, הֵבֵן שְׁלִי רַבִּי אֲבָרְהָם, קִשָּׁה לוֹ אֲזוֹ הוּא חָיֵב לְמַחֹת עַל כְּבוֹד אָבִיו, אֲבָל אַתָּה שְׂאֵתָה רַק תְּלִמִּיד אֶל תְּעַשֶּׂה כְּלוּם! (שׁו"ת הֶרְמֵבִים פֶּאֶר הַדוֹר סִימָן קמב), אֶל תִּכְנֹס עִם הַמְּחַרְפִּים לְוֹכוֹת. תֵּשֵׁב בְּשִׁקֵּט וְתִלְמַד וְתִקְבַּל שְׂכָר מִן הַשָּׁמַיִם. זֹאת הִיָּתָה דִּרְפוֹ שֶׁל הֶרְמֵבִים. וְגַם הוּא זָכָה לְבַחֲבִינַת "וְאַתָּה תְּצִוָּה" - הוּא הַפּוֹסֵק וְהַמְּצִוֶּה בְּכָל מְקוֹם. לְלַמְּדָנוּ שְׁכָל אָדָם הָעֹמֵל בְּתוֹרָה וּמְחַרְפִּים אוֹתוֹ וְשׁוֹתֵק, זֹכָה לְהִיּוֹת מְנַהֵיג לְכָלֵּל יִשְׂרָאֵל.



איך מתנהג מנהיג

החפץ חיים והכף החיים

היו שני זקנים שתקנים לפני כמאה שנה, גאונים וקדושים, האחד היה רבי ישראל מאיר הכהן מראדין, החפץ חיים זצ"ל, ששמר על פיו בצורה מפלגה, וכיום יותר ממאה שנה אחרי שנפטר, הוא לא מפסיק לדבר, כל היום שפתותיו דובבות (עיין יבמות דף צו ע"א), כשלומדעים בספרים שלו משנה ברורה, חפץ חיים, שמירת הלשון, שם עולם, מחנה ישראל, ועוד ועוד, הוא מדבר בלי סוף.

השני הוא יהודי ספרדי, רבי יעקב חיים סופר, הכף החיים זצ"ל, שחבר חבור מדהים על השלחן ערוך ארח חיים וחלק מיורה דעה, ובחפיו היה שתקן מפלג, וכיום אין מי שלא לומד בספריו החשובים והנפלאים, "בכל הארץ יצא קום ובקצה תבל מליהם" (תהלים יט, ה).

והיו בתקופתם הרבה מחלוקות, נסו לדבר ולצאת נגדם, והם נשארו בשקט. על החפץ חיים אמרו: "מי זה החפץ חיים, הוא סתם בעל בית פשוט". כשאמרו את זה פעם לרבי חיים עוזר זצ"ל שהיה גדול הדור "מה אתה מתיחס לחפץ חיים, הוא בעל בית, לובש קסקט, יש לו חנות שהוא מוכר שם גבינה ודגים מלוחים", אמר להם רבי חיים עוזר: אתם צודקים, הוא בעל הבית על התורה, מה שהוא פוסק זו ההלכה".

גם על הכף החיים יצאו חכמי דורו. אחד אפלו כתב עליו: "הוא טפוש ואינו יודע ללמד", רב חשוב כתב עליו ככה בספרו בהלכות ברכות - לא נזכיר את שמו, וחרף אותו וגדף אותו, ובסוף התבררה ההלכה, כמו הכף החיים סופר.

"דום לה' והתחולל לו" (תהלים לו, ז ועיין בגיטין דף ז ע"א), ותזכה להיות "ואתה תצוה את בני ישראל". זכה משה רבנו וכל גדולי

פְּרִשֵׁת תְּצִוָּה

יִשְׂרָאֵל שְׂזָכּוּ לְמָה שְׂזָכּוּ, בְּזָכוֹת שְׁלֵמֵרוֹת כָּל הַחֲרוּפִים וְהַגְּדוּפִים,
הַמְּשִׁיכּוֹ בְּהַפְּצַת הַתּוֹרָה.

ה' יִזְכֶּה אֹתָנוּ שְׁנִזְכֶּה לְעֵמֶל בְּתוֹרָה וְלְעֵמֶד בְּחֲרוּפִים וּבְגְדוּפִים
הָאֱלֹהִים לְמַעַן כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ אָמֵן כֵּן יְהִי רְצוֹן.

